

“TASVIRIY SAN’AT” FANINING O’QUVCHILAR TA’LIM TARBIYASIDAGI ROLI

Aydiyeva Ayya Shamratovna

*Toshkent viloyati, O'qqorg'on tumani 23- maktabning
Tasviriy san'at va chizmachilik o'qituvchisi*

Annotatsiya: Maqola eng avvalo tasviriy san’at fanining bugungi kunda umumta’lim maktablari o’quvchilarining aqliy, ma’naviy, ekologik tarbiyalangan, intensiv fikrlaydigan hamda tashabbuskor bo’lib komil topishiga ko’mak beruvchi omillar haqida yozilgan.

Kalit so’zlar: Rangtasvir, grafika, haykaltaroshlik, ranglar, qalam, mo’yqalam, akvarel, palitra.

KIRISH

Ijodkor shaxsning rivojlanishi, uning badiiy qobiliyatlari san'at fanini o'qitishning maqsad va vazifalari bilan bevosita bog'liq. Umumiy ta'lim maktablarida tasviriy san'at darslari estetik tarbiyaning asosiy vositalaridan xisoblanib, o'quvchilarni ma'naviy barkamol etib tarbiyalashda katta ahamiyatga egadir. Tasviriy san'at darslarida o'quvchilar ilmiy bilim asoslarini egallaydilar, borliqni o'zlashtiradilar, bu esa ularni g'oyaviy, aqliy, axloqiy, estetik jihatdan tarbiyalashda samarali ta'sir ko'rsatadi.

Tasviriy san'at o'quv predmeti har bir inson uchun zarur bo'lgan badiiy estetik madaniyatga doir elementlar, bilim va malakalar beruvchi omildir, chunki har bir o'quvchi kelajakda qaysi sohada ishlashidan qat'iy nazar u go'zallikdan bahramand bo'lishi, undan zavqlanib dam olishi, hordiq chiqarishi, ish vaqtida sarflangan quvvatini tiklashi lozim. Bunga u yuksak badiiy saviyada ishlangan sanat asarlari bilan muzey, ko'rgazmalar va boshqa joylarda tanishish, ularni idrok etish, ulardan zavqlanish orqali erishadi. Shuningdek, ko'pchilik o'quvchilar o'zlarining kelajak hayotlarida ma'lum miqdorda rasm ishlashlariga to'g'ri keladi. Rasm chizishni bilish, faqat rassomlar, dizaynerlar, me'morlar uchungina emas, o'qituvchilar, injenerlar, tibbiyot xodimlari, quruvchilar, agronomlar, harbiylar, olimlar uchun ham zarurdir. Ularning har biri o'z sxemalar, diagrammalar, eskizlar orqaliso'z bilan tushuntirib bo'lmaydigano'z g'oya va fikrlarini tasvirlab ko'rsatishga harakat qiladilar. Lekin bu tasviriy, amaliy va me'morchilik san'atlaridan chuqur va keng bilim va malakalar berish kerak ekan, degan ma'noni anglatmaydi.

Tasviriy san'at fanini o'qitishdan maqsad bolalarda kuzatuvchanlikni o'stirish, borliqni ko'ra bilish, qolaversa shu orqali xotirani rivojlantirish hisoblanadi. Ma'lumki, tevarak-atrofdan olayotgan axborotlarning deyarli 90 foizidan ortig'ini ko'z orqali

oladi, qolgan 10 foizini quloq, burun, og'iz va boshqa a'zolari orqali o'zlashtiradi. Bu sifatlar borliqni udrok etish mashg'ulotlarida shuningdek, naturadan tasvirlash, san'atshunoslik asoslari mashg'ulotlarida alohida ahamiyatlidir. Tasviriy san'atni hamma umumiy ta'lim maktablarida o'qitilishining foydali ekanligi buyuk chex pedagogi Ya.A.Komenskiy tomonidan uning «Buyuk didaktika» asarida rivojlantirildi. Hozirda umumta'lim maktablarining vazifalardan biri o'quvchilarni turli kasb va hunarlarga yo'naltirish

Mamlakatimiz ko'plab maktablarida quyidagi muammolarga duch

kelamiz. Tasviriy san'at fanini boshlang'ich sinflarda o'z mutaxassisi o'tkazmaganligi sababli o'quvchilar tasviriy san'at fani nimani o'rgatadi, ranglar haqida, rasm chizishda nimalarga e'tibor beriladi, palitra nima, o'quv qurollarini yaxshi bilishmaydi, chiziqlar, shakllar, bo'yoqlar, asosiy ranglar, rasm chizishda ketmaketlikda ya'ni bosqichma-bosqich chizish kerakligi haqida ma'lumotga ega emaslar. O'quvchilarga tasviriy san'at fanini boshlang'ich sinfdan o'z mutaxassisi o'tganima'qul. Bugungi kunda o'quvchilar rasm chizib bo'yashda faqat qalamlar bilan chegaralanib qolmoqda.

Ko'pgina mamlakatlar bir necha yillardan beri tibbiy ta'limda 3D texnologiyalardan foydalanishni amaliyotga tatbiq etmoqda. Masalan, Rossiyaning ba'zi tibbiyot universitetlari inson tanasini tasvirlash uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanadilar - Pirogovning interaktiv anatomik jadvali. Ushbu dasturning imkoniyatlari orasida inson tanasining real o'lchamdagi 3D modeli, shuningdek, inson tanasining 4000 dan ortiq ob'ektlarining lo'bar va segmentar tuzilishi, intraorgan tuzilmalari va ligamentli apparatlar; 3D tanasi modelining 12 ta tafsilotlar darajasi; 3D ob'ektlar bilan interfaol ishlash; ob'ektlarning nomi va tavsifi bilan maslahatlar kiritilgan. Tasviriy san'at fanisiz mazkur dasturni ishlab chiqish mutlaqo imkonsiz. Tasviriy san'at fani haqida ma'lumotlar radio va televiniyelarda berilishi sust. Maktablarda tasviriy san'at fani haftasiga boshlang'ich sinflardan to yuqori sinflar o'quvchilari uchun 1 soatdan berilgan. O'quvchilar bilan saviljavob qilinganda tasviriy san'at fanini ko'proq o'tilishini talab qilmoqda. Tasviriy san'at fanini o'rganish orqali o'quvchilar borliqni idrok etadi va estetik didi o'sadi. Hamda san'atni bilish orqali boshqa fanlarni o'zlashtirishda zamin bo'ladi.

Xulosa o'rnida shuni aytib o'tish kerak tasviriy san'at fanida borliqni idrok etish o'quvchilarning estetik idroki, didi, mazkur sohaga doir tushunchalari, tasavvur va xotiralarni o'stirishda muhim rol o'ynaydi. Borliqni idrok etish mashg'ulotlari odatda mavzuli kompozitsiyalarni bajarishdan oldin o'tkazilib, unda tabiatdagi va tevarak atrofdagi nafislik va go'zallikni ko'ra bilish, idrok etish natijasida olingan tassurotlardan amaliy, badiiy-ijodiy faoliyatlarda foydalanish nazarda tutiladi. San'atshunoslik bo'limi o'quvchi shaxsining estetik rivojiga ko'maklashib, uni jahon

madaniyatining buyuk durdonalari va san'at asrlari orqali tevarak-atrofdagi hayot go'zalliklari bilan tanishtiradi. Badiiy didni shakllantiradi, san'atni sevishga o'rgatadi.

REFERENCES

1. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. T Sharq.1997
2. Abdirasilov S. Tasviriy san'at fanini o'qitish metodikasi. T Ilm-Ziyo, 2011
3. Abdirasilov S, Xasanov. M Rasm o'qitish metodikasi . T Iqtisod-moliya, 2010
4. B.N.Oripov Tasviriy san'at va uni o'qitish metodikasi. Toshkent Ilm-Ziyo 2005
5. Закиров, Д. У. (2020). ЭКОЛОГИК ТАЪЛИМДА МАНТИҚИЙ ФИКРЛАШ ВА МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМДАН УНУМЛИ ФОЙДАЛАНИШНИ РИВОЖЛАНТИРИШ УСУЛЛАРИ. Биология ва экология электрон журнали, 4(2).
6. Д. А. Татаева, & Д. У. Закиров (2021). ЭФФЕКТЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ, ЭКСКУРСИЯ ДЕТЕЙ К ПРИРОДЕ. Academic research in educational sciences, 2 (12), 1413-1418.